

(1957—2012)

ЮРІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ ПАВЛЕНКО

---

4 вересня 2012 року пішов з життя Юрій Віталійович Павленко — філософ, культуролог, історик, поет. Автор більш ніж 260 наукових праць, головний редактор культурологічних часописів «Collegium» (2001—2008) і «Софія» (з 2004 року), член оргкомітету і керівник секції «Філософія мови і культури» Міжнародної наукової конференції «Мова і культура» імені Сергія Бураго.

Юрій Віталійович народився 7 березня 1957 року. Пішовши стопами батьків, 1979 року закінчив філософський факультет Київського державного університету. Впродовж 1992—1993 років викладав в Українській академії мистецтв, а з 2005-го обіймав посаду головного наукового співробітника Відділу глобальних систем сучасної цивілізації НАН України. Читав історичні, культурологічні та філософські курси в Національному університеті імені Тараса Шевченка, Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, у Києво-Могилянській академії.

Наукові праці Павленка присвячені проблемам філософії історії, зокрема теоріям становлення цивілізації (ранньокласових суспільств і ранньоміських центрів) і світового цивілізаційного процесу, теоретичній археології, теоріям етносу і етнонаціонального розвитку людства, питанням релігієзнавства, історії Києва та України, а також історії вітчизняної науки. До здобутків ученого належить розроблення трьох засадничих принципів світового цивілізаційного процесу — стадіальності, поліваріантності та цивілізаційної дискретнос-

ті, створення цілісної картини цивілізаційної структури людства в минулі епохи і в наші часи. Розробляючи принципи ієрархії етнонаціональних спільнот і етністоричного процесу, Павленко побудував теорію етносу як соціокультурної системи. Відповідні положення були конкретизовані в контексті аналізу формування, розгалуження й історичного розвитку спільнот та їхніх окремішніх відгалужень, насамперед слов'ян та індоіранців (аріїв). Учений вивчав формування українського народу, по-новому інтерпретуючи історію Києва та етністоричні процеси часів Київської Русі.

Перша монографія Юрія Віталійовича — «Херсонес Таврійський і поширення християнства на Русі» (у співавторстві з В. Зубарем, 1988); потім побачила світ «Передісторія давніх русів у світовому контексті» (1994); на підставі дисертаційних матеріалів було видано монографію «Ранньокласові суспільства: генеза і шляхи розвитку» (1989), а за матеріалами лекційних курсів — навчальний посібник «Історія світової цивілізації: соціокультурний розвиток людства», який згодом двічі було перевидано (1996, 2000, 2001). Ю. Павленко також є автором таких ґрунтовних монографій, як «Праслов'яни та арії. Найдавніша історія індоєвропейських племен» (2000) і «Дохристиянські вірування давнього населення України» (2000), а 2003 року вийшла друком праця Павленка «Нарис історії Києва».

Павленко є співавтором багатьох книжок доволі різного тематичного спрямування. Це, зокрема, «Рання історія Української академії наук. 1918—1921» (1993), «Природознавство в Україні до початку ХХ ст.» (2001), «Ідентичності та цінності за доби глобалізації» (2012).

Упродовж 2006—2008 років за його редакцією спільно з Ю. Пахоменком було видано фундаментальну працю «Цивілізаційна структура сучасного світу» у 3-х томах і 4-х книгах. Та чи не головне дослідження Ю. Павленка — «Історія світової цивілізації: філософський аналіз» (2002, 2-ге вид. 2004).

Слід зазначити також поетичні книги філософа: «Исповедь подпольного человека. Четыре свитка скорбных сонетов и сонетоподобий с прологом и эпилогом» (2004) і «Голоса теней. Историческая мистерия от лица действующих персонажей» (2005, т. 1).

Коли Юрій Павленко пішов від нас назавжди, це стало непоправною втратою не тільки для гуманітарної науки України, а й загалом для співтовариства київської інтелігенції. Одну з останніх праць «На шляху людяності і надії» («На пути человечности и надежды»), присвячену пам'яті свого вчителя-філософа Сергія Борисовича Кримського, Павленко закінчує так: «Пам'ятаєте, Сергій Борисович казав: “Влада — місце, покинуте богом”». Сам же, — ніколи не прагнучи ані влади, ані популярності, слави, на яку він більш ніж заслуговував, — Юрій Віталійович був людиною світу. Унікаючи будь-якого зіткнення як із комуністичною владою минулого, так і з можновладцями наших днів, Павленко залишався справжнім інтелігентом, для якого духовні ідеали та етичні закони завжди вищі за сього-

хвилинну вигоду, а така сучасна характеристика людини, як «успішність» викликає поблажливу усмішку. Натомість історія всього людства була частиною долі Юрія Віталійовича Павленка, а Сократ, Платон, Ніцше та інші мислителі були його співбесідниками, а подеколи й найближчими друзями. Ті, кому пощастило знати зблизька цю людину, без вагань зазначать найпримітнішу рису Павленка — обстоювання науковості як звичайної чесноти, як, здавалося б, пересічної порядності, саме непересічність якої разюче уявнюється зі смертю її лицаря-носія.